

Vid Dalarö skans : en händelse från 1719

Åberg, Jon Olof,

59 C Åberg, J.O., *Hist. berättelser.* 105

VID DALARÖ SKANS.

EN HÄNDELSE FRÅN 1719.

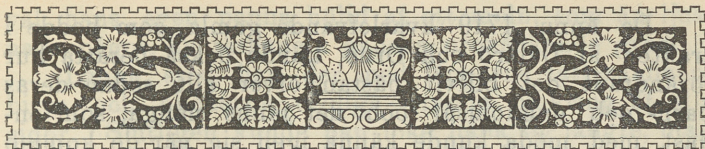
AF

J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM,

F. & G. BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG.

1.

»**U**nder fordna tider såg det helt annorlunda ut än nu», plägar man ofta säga, när talet faller på de dagar, månader och år, som flytt undan och funnit sina grafvar i det oändligas haf.

Ja, detta är delvis rätt och om vi hålla oss till någonting sådant som jordytans utseende under skilda tider, så kunna vi spåra större eller mindre förändringar, snart sagdt i och med hvarje mansålder.

Vi hålla oss här till öarna och skären. Der fördom var en ö, en liten holme eller ett naket skär, der har nu bildat sig fastland i följd af vattnets sjunkande, och der i fordom timma en långsträckt udde sköt ut i vattnet, der framstår nu denna såsom en holme i det att vattnet höjt sig och genomskurit uddens landfäste.

Och äfven landytorna undergå förändringar; skogar växa upp och försvinna; jemna marker höja sig till en kulle, ett berg, och der fordom ett dylikt var beläget, stenigt och ogästvänligt, mången gång farligt att beträda, der utbreder sig kanske nu en leende dal och vinkar så inbjudande åt den trötte vandraren att i dess skugga och på dess mjuka gräsmatta hemta den hvila och vederkvickelse, han så väl behöfver.

De ännu 1719 kvarlevande gamla, som bodde i trakten af Dalarö och Ornö, kunde också berätta hur förändradt det blifvit nästan öfver allt sedan deras barn- och ungdomsår och det fanns många, som endast med möda kunde känna igen sig när de kommo ut bland småöarne och holmarne.

Blott en plats var sig lik och den hade varit så i många mansåldrar. Det var Dalarö skans, som i ur och skur, när vinterkölden slog de väldiga isbryggorna, när stormarne rasade och när hafvet låg »blankt som en spegel», trygg och oförändrad reste sina gråaktiga murar på sydöstra udden af den lilla holme, som är belägen en fjärdedels mil (3 kilometer) söder ut från Dalarö badort. Det var en förgångna seklers jätte, som från den lilla holmen ännu trotsigt blickade ned på den nyare tid, som krälade omkring honom och som i de skrofliga murarna och de tomma, gapande skottgluggarne, så tydligt skulle kunnat låta en och annan sida i den historia, som handlar om vår storhetstid framträda, om den blott velat det.

Men de der enkla naturmänniskorna der ute, de förstodo icke stenjettens stumma språk; när de talade om honom, sade de alltid »gubben der borta» och af himmelens utseende kring hans hjessa plögade de ofta sluta sig till den kommande väderleken under dagens lopp.

I synnerhet var Joe, den gamle fiskaren på Rot-holmen, ifrig att hvarje morgon vid soluppgången späja norr ut. Hans lilla stuga hade också ett ypperligt läge på holmens norra udde, alldeles uppå krönet af en väldig berghäll som nästan tvärbrant stupade ned i vattnet. Visserligen kunde man icke se sjelfva »gubben», ty det var så många öar och holmar som stängde vägen, men Joe visste ändock hvar han hade skansen och kunde alltså tryggt säga om den var molnhöjd eller icke.

Så stod han också en morgon i början af augusti månad 1719. Och oaktadt han icke kunde upptäcka annat än en klar och molnfri himmel kring »gubben», var lik-

väl hans egen panna hölj'd af ett moln, som än ljusnade något, än tätnade i ganska oroväckande grad.

Länge stod han der med läpparne tätt sammanbitna och blickarne oroligt irrande omkring åt alla sidor. Slutligen kunde han icke hålla sig längre, utan frampressade dessa ord:

»Jag kan sannerligen inte förstå hvar Knutte håller hus. Han skulle bara fara öfver till Lindholmen till bror min, Anders, och — — men», fortfor Joe och kom plötsligt in på en annan tankegång, »kanske att Lisbeth var hos Karin, då han kom dit och då är det nog inte så godt för honom att slita sig derifrån, ska' jag säga. Hm — hm», hostade gamle Joe och strök sig nästan feberaktigt öfver det tjocka, krithvita haksågget af samma form som gamla sjöbussar och fiskare fordom nyttjade och som ännu finnes att skåda här och der, »det var i förgår morse som han begaf sig på väg, och — — men se, den kärleken, det är då förunderligt med den! Ja, jag kommer nog ihåg, när jag fick se Brita och hur hurtigt hon styrde far sins båt genom bränningarna! Ja, ja, det går — — men, hör jag inte fel, är det inte årslag, som — —»

Utän att fullborda meningen störtade han fram till den halfalshöga stenmur, med hvilken han omgifvit berghällen, enkom för att skydda sonen Knut eller Knutte, som han gemenligen kallades, för att under uppväxtens dagar ramla utför hällen och rakt ned i vattnet, och riktade sina blickar mot sydost. Och hvad han nu fick se, det gaf honom mot hans vilja anledning till dessa förvånade och på samma gång om en inre oro vittnande utrop:

»Hvad i Herrans namn är det jag ser! En — två — tre — fyra — ja, ända till ett halft tjug båtar, och alla fulla af människor, gubbar och käringar, pojkar och flickor! Och rakt hitåt går färden! Nog har jag sett mycket i mina dagar, då jag for utländes, men — —»

Gubben Joe fullbordade ej sin mening, utan störtade med, såsom man plägar säga, andan i halsen ned till den af honom och Knutte byggda lilla stenbryg-

gan, och derifrån vinkade han af alla krafter med sin stora, rödblommiga näsduk. Han hade likväl ej behöft gifva detta tecken, ty med Knuttes båt i spetsen styrde den lilla flottiljen redan så godt som från början kurs på Joes stuga.

2.

Gubben Joe hade ej så orätt, när han förmodade, att skälet till att sonen icke kom så fort hem, var att finna deri att Lisbeth, Jörgen fiskares vackra dotter, kom roende från Segelholm just som han skulle sätta ut från land. Karin, hans näbbiga kusin, med hvilken han ständigt låg i gräl och som hade mer än ett horn i sidan till honom därför att han föredrog Lisbeth framför henne, var nämligen den, som först varseblet den ankommande och utropade nästan förargligt:

»Du är då en riktig tvärvigg, Knutte! Ser du inte hvem som kommer där ute, eller kanske — —»

»Aha», utropade den raske fiskarpojken, sprang lätt upp ur båten och fattade kusinen om lifvet samt började en vild dans med henne, »du är ändå en krona till jänta, kusin Kajsa. Hade du inte nu varit här så — — så — — ja — — nu blir det inte på en god stund någon resa af för mig», slutade han, »farsgubben må säga hvad han vill!»

Under det kusinerna sålunda gnabbades, hade gubben Anders med växlande uttryck i sina väderbitna drag, noga följt båtens rörelser. Till slut kunde han icke hålla sig längre utan stötte fram dessa ord:

»Så — — underligt hon rör. Det — — det måtte — —»

Båten var nu temligen nära och Knutte, som tyckte att farbrodrens ord läto så egendomliga, satte hastigt händerna för ögonen:

»Lisbeth är ju inte ensam i båten», utropade han straxt derpå. »Tänk om det händt gamle Jörgen någon olycka!»

»Ja, en sådan hade verkligen händt honom. Han hade snafvat öfver en trästubbe och brutit af högra benet på två ställen. Lisbeth var nu på väg med fadern till kloka Maja på Dalarö. Hon hade förut botat så många hundra benbrott, hvarför skulle hon då ej kunna bota Jörgens också!

Som det började lida mot solnedgången och vägen fram till målet tog en ansenlig tid, beslöts det att Jörgen skulle öfvernatta i Anders' stuga. Vid nästa soluppgång skulle färden åter börja.

Och andra dagens morgonsol hade knappast en halftimme visat sin blanka skifva öfver horisonten, då Jörgen, som för de tilltagande smärtorna icke kunnat få en enda blund i sina ögon, under loppet af hela natten, fördes ned till båten.

»Jag följer med och hälsar på bror min», hade Anders yttrat så snart han vaknat. »Karin, gör matsäcken i ordning.»

Och när gubben Anders yttrade sig så bestämdt, då var det ej lönt att säga någonting emot.

De tre farkosterna hade icke hunnit femtio alnar ut från Lindholmens nordvestra udde, då plötsligt en massa båtar stucko fram något längre söder ut.

Detta väckte just inte någon stor uppmärksamhet, ty under fisket plägade ännu fler slå sig tillsammans, men, det var den ovanligt skarpa rodden öfver den fullkomligt spegelblanka vattenytan, som genast stack i ögonen, ty årorna höjde och sänkte sig blixtnabbt och kring bogarne fräste vattnet i bländhvitt skum.

»Hallå! skrek en grof stämma från den första båten, »det var väl att ni hållit er färdiga, ty moskoviten är i antågande. Hans galerer synas redan ute på Gåststensfjärden.»

Om en bomb plötsligt slagit ned och exploderat, skulle den ej kunnat åstadkomma större förskräckelse, än denna underrättelse gjorde. Den annars rådige Anders kunde i första häpenheten icke få ett enda ljud öfver sina läppar och åran, som han nyss fattat, skulle med all säkerhet gått öfver bord om ej Karin hastigt ryckt till sig densamma.

Emellertid hade alla båtarne hunnit samlas i en klunga utanför udden. De förde inom sina relingar, såsom förut blifvit nämndt, män, kvinnor och barn och i nästan allas blickar stod en viss ångest tydligt att läsa. Ryktet om hur grymt ryssarne härjat och plundrat långs öfriga delen af kusten, hade så småningom trängt äfven hit upp och det var för den skull icke att undra på, att åsynen öfver de fiendtliga galerna kommo skärgårdsbornas hjertan att klappa af ångest.

Allt hvad som kunde fly hade därför nu lemnat hus och hem till sköfving åt den grymme fienden, ty sina egna och anhörigas lif ville de naturligtvis i första rummet rädda.

Det var Jerker på Långbäling som med sin stentorsstämma frambragt den sorgliga nyheten och han sade ytterligare, när alla farkosterna samlats:

»Jag har tänkt på att vi skulle samla ihop så mycket folk som möjligt här ifrån öarne och holmarne och sedan befästa oss på bästa sätt på skansen. Jag vet att der skall finnas ganska många gevär — —»

»Jerker har rätt!» skriade både män och kvinnor om hvarandra.

»Och hör ni», fortfor Jerkers hustru, Lena, en robust och säker kvinna med riktiga karlatag i sig, »medan gubbarne skjuta, ska' vi ladda gevären och — —»

Ett nästan bedötvande larm från kvinnorna afbröt dessa Lenas ord. Den enda, som ej deltog deri, var Lisbeth. I stället möttes hennes och Knuttes blickar och i dem kunde man bredvid den kärleksfulla trofastheten också otvetydigt läsa denna stumma, men ändå dock så välfaliga mening:

»Det måtte gå hur olyckligt som helst, men aldrig svika vi hvarandra.»

Det var denna båtflottilj, som väckt gubben Joe och mer än vanligt satt benen under honom i snabbare rörelse.

3.

Stockholms skärgård med dess oräkneliga gömställen, sannskyldiga smyghål, mellan de otaliga öarna, holmarne och klipporna var i länge sedan svunna tider, ja, ända så långt tillbaka som till den tid, vi benämna hedenhös, ett eftersökt tillhåll för vikingarne och deras efterföljare, strandhuggare af olika folkslag, bosatta företrädesvis omkring Östersjön.

Så kommo nyare tider, men plundringarna blefvo icke mindre därför. De svåraste och på samma gång långvarigaste af dessa härjningar voro de, som öfvades af de så kallade vitalianerne (fetaliebröderne) de sista åren på trettonhundratalet. Det fanns då knappast någon plats, hur liten som helst, i Stockholms skärgård, dit ej dessa sjöröfwares plundrings- och mordbrandslusta sträckte sig. Af befolkning syntes derute knappast något spår, ty allt hvad lif och anda hade i människogestalt hade flytt antingen in till det befästade Stockholm, eller till andra säkra platser på fastlandet.

Det var därför helt naturligt, att regeringarne började tänka på medel att skydda kusterna genom lämpliga försvarsanstalter och den stockholmska skärgården erbjöd ju hundratals osökta platser till anordnandet af dylika anstalter.

Hufvudstaden måste först och främst skyddas, såsom varande den förnämsta orten i riket. Men hvar finna en plats, dertill lämplig? Den var dock snart funnen, och redan på sextonhundratalet, under Sveriges storhetsperiod, uppfördes ett litet fäste på sydöstra udden af en holme, belägen ungefär en fjerdels mil söder om Dalarö och erhöll i följd deraf namnet *Dalarö skans*. Den står ännu kvar på samma ställe, der den första gången uppfördes nära nog som ett enkelt blockhus och erinrar med sina grå murar den förbipasserande om forna tider, då kampen mot ströfvande fiender måste upptagas nästan dagligen!

Också hade Dalarö skans efter hand blifvit istånd-satt så godt som den tidens krigskonst fordrade och omgifven af de nödvändiga skansverken.

Under 1565, »det ärofullaste i Sveriges sjökrigs-historia», då Klas Kristersson Horn med den svenska flottan var ensam herre i Östersjön, tjänade Dalarö skans såsom en hviloplats för en del af de svenska örlogsfartygen, och hade då inom sina murar en liten besättning. Äfven 1657 och 1675, samt allra senast 1719, var den med när det gälde krut och lod. Det är under det sist nämnda året som här beskrifna händelser tilldrager sig.

Några timmar efter det skärgårdsboarne landat vid Rotholmen hade den lilla flottiljen, som under tiden blifvit förstärkt med ytterligare ett tiotal båtar, ty ryktet om fiendens ankomst hade med stor snabbhet förts ut bland holmarne, landat vid Skansen. Då Knutte och Lisbeth gjorde sig i ordning att föra Jörgen bort till kloka Maja, utbrast han med ovanlig energi:

»Lägg om förbanden ännu hårdare och för sedan in mig i en vrå af skansen; jag vill — —»

»Hvem talar här om förband? Är det någon, som brutit en arm eller ett ben?» hördes i detsamma en

gäll kvinnostämman och en liten, kutryggig gumma badade sig väg fram till den plats, der Jörgen låg.

»Kloka Maja — — kloka Maja!» hördes i detsamma ett tjogtal röster utbrista, och Anders fortsatte:

»Det var då väl att du kommit hit! Hur har det gått till?»

»Jag var ute på Långarn och när underrättelsen om ryssens annalkande kom och alla flydde, måste jag följa med. Och nu stannar jag kvar här», bedyrade hon energiskt.

Under kloka Majas behandling kände sig Jörgen, såsom han sade, mycket bättre. Han fick äfven sin vilja fram, nämligen att blifva förd in i skansen.

Det hade gått många år, ja årtionden om, sedan den lilla skansholmen hyste så mycket folk som nu på sin grund. Det ordentligt krälade af menniskor i sjelfva skansen och i utanverken, och alla voro besjälade af den orubbliga föresatsen att göra allt hvad som göras kunde för att här mota den hatade fienden.

Der och hvar i vinklarne och vråna hittades mindre partier af kulor och krut, och att de med yttersta noggrannhet tillvaratogs, är naturligt. Äfven en del handgevär, gamla «flintlåsare», påträffades äfven.

Men förgäfvos spejade ett halft hundratal ögon efter någonting, liknande en kanon. Det skulle allt vara något att få tag i en sådan! Pojkar och ynglingar kraflade längs de skrofliga murarne och i de till hälften af nedfallet murbruk igentäppta skottgluggarna för att söka rätt på en af de nämnda pjeserna och i de snår, som under tidernas lopp växt upp dels inne i sjelfva skansen, dels i utanverken sökte äfven kvinnorna med den största ifver efter detsamma.

Plötsligt hördes Lisbeth utropa:

»Kom hit, jag har funnit en!»

Den förste som stod vid hennes sida, var Knutte. Ja, det var verkligen en liten kanon, som den unga flickan lyckats påträffa. Tjogtals kraftiga armar drogo fram densamma och efter en omsorgsfull syning befans den, så tycktes det åtminstone, i brukbart skick.

Inom några minuter var den laddad med det gröfsta skrot som kunde påträffas och derpå fördes den till den af utanverkens skottgluggar, som vette åt söder, just den väg som mordbrännarne skulle komma.

Då kanonen blifvit placerad så säkert som möjligt, yttrade Lisbeth under det hennes ögon glänste af en förunderlig eld:

»Eftersom jag var den förste som hittade kanonen, så vill jag också affyra det första skottet mot fienden!»

»Du — — du — — är du rent af tokig, flicka — — du skall få dändimpen af bara smällen — — nej aldrig har jag hört på maken!»

Dessa och flera andra uttryck bokstafigen haglade öfver den modiga fiskarflickan, men hon stod likväl, trots både fadrens och Knuttes ifriga föreställningar, fast vid sin föresats. Till slut gjorde hon helt tvärt slag i saken med dessa ord under det hon samtidigt ryckte till sig den lunta, som kvinnorna i en hast lagat i ordning:

»*Ingen annan än jag skall aflossa första skottet och jag viker ej från denna plats förr, än detta är gjordt.*»

4.

Det var blott ett par mindre galärer, som hade vågat sig fram mellan holmarne söder om skansen, men de hade ändock nog besättning för att kunna åstadkomma olyckor bland skärgårdens befolkning.

Från nästan hvarenda holme flammade också väldiga eldbål till bevis på att mordbrännarne icke voro overksammas. Galérernas barkasser svärmade kors och tvärs omkring och strandhugg gjordes så snart någon

menskelig boning blef synlig. Men af rof fingo rysarne ingenting, all den stund invånarne tagit med sig allt det bästa såväl af matvaror som af penningar. Det var väl också i harmen deröfver, som mordbrännarne satte eld på så mycket som de kunde.

Detta framgick också af det yttrande, som kapten Hanowitsch, befälhafvare på den första och den största galéren yttrade till sin närmaste man, då han fick sigte på Dalarö skans:

»Jaså, äntligen hafva vi hunnit så långt. Det der värnet der borta kan inte vara annat än den af fursten omtalade skansen. Åh, den ser svag ut. Kan ni upptäcka något folk der, löjtnant?»

»Nej», svarade denne efter det han en ganska lång stund betraktat skansen. »Jag kan ej upptäcka minsta skynt af en menniska.»

»Men, jag tycker mig se något mörkt föremål på det mot oss vettande utanverket. Kanske en kanon.»

»Än sedan då?» utbrast löjtnanten skrattande. »Om det skulle vara en dylik, så är det, har jag hört sägas af fångar, minst femtio år sedan den begagnades, och under den tiden har den nog hunnit blifva så rostig, att — —»

»Ni har rätt», afbröt kaptenen. »Det är bäst att genast taga kanonen, ty den kan blifva oss till nytta efter som fursten kommer efter med flottan och här går ju farleden till Stäket.»

Löjtnanten nickade »god mening» och kaptenen fortfor:

»Tag ett par barkasser och gå i land på skansholmen, och så snart ni hinner dit, så hissar ni ryska flaggan!»

En knapp halftimme derefter sköto tvenne större båtar ut från galéerna och satte kurs rakt på Dalarö skans.

»Hvad nu», skrek Joe till då han såg Jerker lägga sitt gevär till ögat, »hvad ämnar du taga dig till?»

»Det förstår du väl», inföll Jerker med en viss trotsighet och pekade på de fiendtliga båtarna. »Skulle jag inte ha rättighet, att gifva de der karnaljerna en minnesbeta?»

»Ne- ej, inte ännu», svarade Joe torrt. »Du har sjelf varit med om att uppdraga befälet här åt mig, och därför är det ensamt jag, som befaller. Inte något skott förrän jag gifver tecknet.»

Dessa sista ord yttrade han med afsigt så högt, att det skulle höras af alla. Men att de ej föllo Jerker riktigt på läppen, det syntes tydligt af den sura minen han gjorde. Han vågade likväl icke, hur morsk han än var, sätta sig upp emot Joe, helst som han såg hur villigt de öfriga lydde honom.

»Men, käraste Lisbeth», hviskade Knutte och närmade sig den unga flickan, som nästan lik en stenbild kvarstod på den post hon försiktigt utvalt åt sig, »är du inte rädd för hvad som kan hända? Kom ihåg att en sådan plats som denna inte är för kvinnor. Låt mig träda i ditt ställe.»

»Knut», yttrade nu Lisbeth och såg på den unge fiskaren med allvarliga blickar, »jag trodde att du skulle känna mig bättre. Tycker du att jag ser ut att vara rädd och — —»

»Men om kanonen skulle springa sönder och — —»

»Ju mera förödelse gör den också bland fienden», afbröt den unga flickan. »Sörj du sjelf för att du kan nedlägga så många moskoviter som möjligt, jag skall nog sköta kanonen, det kan du vara lugn för.»

Med detta besked måste Knutte aflägsna sig, ty han visste att det ej skulle tjena till någonting att vidare söka inverka på Lisbeth.

»Några minuter derefter hade Joe och Lisbeth ett högst lifligt samtal och när de skiljdes åt, yttrade den sistnämnda:

»Ja, fader Joe, det är inte så dumt påhittadt. Genom att skjuta så, slå vi två flugor i en smäll, ja till och med flera än två», slutade hon leende.

De betydelsefulla och afgörande ögonblicken kommo allt närmare. Bakom de i skottgluggarne liggande männen stodo kvinnorna under Lenas anförande och hade i beredskap allt det förråd af kulor och krut som de kunnat hopsamla. Det rådde en högtidlig, nästan dyster tystnad öfverallt och detta var ju icke underligt så nära dödens eller fångenskapens gräns. Alla voro dock ense om att heldre öfverträda den först nämnda.

De ryska båtarna voro knappt trettio alnar från land och på ungefär lika afstånd bakom dem summo de båda galéerna. Skansens modiga försvarare kunde ganska tydligt urskilja ryssarnes hänfullt grinande anleten.

Hastigt utbytte Joe och Lisbeth en blick; derpå antände den unga flickan luntan och förde den mot fånghålet och samtidigt lade äfven männen sina gevär till ögonen.

Det uppstod en förfärlig villervalla ombord på galéer och båtar, ty nu som först märkte ryssarne den öfverhängande faran. Både kapten Hanowitsch och den i första båten upprättstående löjtnanten frambröto samtidigt.

»Eld öfverallt!»

Men, de kommo försent. Ur tjogtals handgevär öfversållades de tre båtarna af kulor, som anställde en förfärlig manspillan bland ryssarne och äfven slungade löjtnanten ned i den våta grafven, der han genast försvann, och från kanonen regnade en väldig skur af jernskrot ned öfver galéerna. Master och tåg rampo-nerades och kaptenen erhöll en så svår blesstyr att han sanslös måste föras under däck.

Men samtidigt hördes både i skansen och på utanverket tvenne anskri af förtviflan. De kommo från Joe och hans son.

Der nedanför kanonen låg Lisbeth, hvit som snö och med häftigt blodflöde ur venstra axeln. En bit hade nemligen sprungit ur den gamla kanonen och en skärfva träffat den unga flickan på angifna ställe.

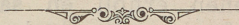
Kloka Maja var dock vips framme och undersökte såret. Med betänksam min sade hon derpå:

»Det här är värre än att jag kan bota det. Hon måste genast in till läkare i Stockholm. Gud ske lof, se, nu flyr moskoviten. Det der kanonskottet har råddat oss.»

Maja hade rätt. De så illa tilltygade galéerna och båtarna skyndade undan allt hvad tygen höllo och Dalarö skans fick derefter aldrig någon påhälsning af moskoviten.

Dagen derefter låg den unga, modiga flickan och äfven hennes far under läkares behandling. Den sistnämnde kunde snart gå ut som frisk, men i nära två månaders tid sväfvade Lisbeth mellan lif och död. Hennes ungdom och starka kropp segrade ändtligen och sjelfva julaftonen år 1719 firades i Knuttes nybyggda stuga på Rotholmen ej långt ifrån Joes, bröllopet mellan den unge fiskaren och Lisbeth. Det var ett gladt bröllop, i hvilket nästan alla, som varit med i skansen den ödesdigra dagen, togo del och hade riklig »förning» med sig.

Och det sades sedan allmänt att lyckligare äktenskap fick man gå hundratals mil för att träffa på. Det lyckligaste minnet var också den dag, då Lisbeth med sitt väl riktade skott räddade sin hembygd från fullständig sköfling och den dagen firades sedan i många år såsom en högtidsdag.

Historiska Berättelser af J. O. ÅBERG:

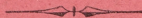
(Fortsättning från föregående sida.)

37. Furstinnans smycke. Tvenne episoder ur enkedrottning Josephinas lif.	— 30.
38. En konungasons öde. Skildringar ur Erik XIV:s sons lif.	— 40.
39. Karl XV:s skyddsling. Berättelse.	— 60.
40. Barrikadkämparne. Historisk-romantisk berättelse.	1: 75.
41. De frivillige. Historisk-romantiska skildringar från danska kriget 1864.	2: 25.
42. Fyrvaktaren på Moikepää. Berättelse från sista finska kriget.	— 75.
43. Arvid Herner. Skildring ur Stockholmslifvet.	— 80.
44. Snapphanen. Berättelse från Karl X Gustafs tid.	— 35.
45. Björneborgaren. Berättelse.	— 50.
46. Kosackflickan. Berättelse från sista finska kriget.	1: 50.
47. Karl XII i Stralsund. Romantiserad Berättelse.	— 60.
48. Gustaf IV Adolf och torparflickan. Berättelse.	— 50.
49. Femte brigaden. Berättelse.	1: 50.
50. Berättelser vid soldattorpet.	1: 50.
51. Vid fältvakten.	— 60.
52. Karl XII i klämman.	— 25.
53. Stålnäs-Janne. Skizz från Engelbrekts befrielsekrig.	— 25.
54. I Jungfrusund. Historisk-romantisk skildring.	— 30.
55. Förrådarens lön. Berättelse från sista finska kriget.	— 30.
56. Fredrik den stores snusdosa.	— 30.
57. Gåfvor och gengåfvor. — "Hvar är katten?" Ett historiskt minnesblad.	— 25.
58. På Faxehus. Historisk-romantisk berättelse från Engelbrekts befrielsekrig.	— 40.
59. Den förste snapphanen. Berättelse för den svenska ungdomen.	— 40.
60. Jetten på ormerget. Berättelse från Krabbefejden 1657.	— 75.
61. Ölandskungen. En episod ur Karl X Gustafs lif.	— 50.
62. Mälarens ros. Berättelse från Engelbrekts befrielsekrig.	— 50.
63. "Bondpinan" på Rumlaborg. Romantiserad skildring från Engelbrekts befrielsekrig.	— 50.
64. Klosterrofvet. Berättelse från Karl XII:s krig i Polen.	— 60.
65. Taupadels dragoner. Romantiserad skildr. från 30-åriga kriget.	— 50.
66. Mörarpspojken. Berättelse från Snapphanekriget i Skåne 1676.	— 50.
67. Sandels Adjutant ("Kalle Burdus"). En episod från kriget i Westerbotten 1809.	— 35.
68. Stäkets ros. Berättelse från Ryssarnes härjningar i Stockholms skärgård 1719.	— 35.
69. En kunglig gåfva. Berättelse från Karl XI:s tid. Vedergällningen. Berättelse från Karl XII:s tid.	— 50.
70. Fiskar-Anna. En öländsk berättelse.	— 35.
71. En hjeltebragd. Romantiserad berättelse från trettioåriga kriget. Kalmar belägring 1611. Berättelse.	— 60.
72. En svensk bondpojke. Berättelse.	— 60.
73. En modig flicka. En episod från det Wiborgska gatloppet 1790.	— 50.
74. Svarta regementet. Berättelse från trettioåriga kriget.	— 50.

Historiska Berättelser af J. O. ÅBERG:

(Fortsättning från föregående sida.)

75.	Stålhandskes finnar. Berättelse från trettioåriga kriget.	— 50.
76.	Bondekungen. Romantiserad skildring från Karl IX:s tid.	— 50.
77.	Träskoregementet. Berättelse från Stenbocks krig i Skåne.	— 75.
78.	Fogdens hämnd. Berättelse från Karl XI:s tid.	— 75.
79.	En dugtig fiskarpojke. Berättelse från Karl XII:s tid.	1: —
80.	Mingrelerrflickan. Novell.	— 75.
81.	Karl XII:s drabanter.	— 75.
82.	Lotsens son.	— 60.
83.	List mot list.	— 40.
84.	Sista skottet.	— 40.
85.	Skolmästaren i Schwedt.	— 30.
86.	Oscar I:s löfte.	— 40.
87.	Historiska småberättelser.	1: 50.
88.	Bilder ur stockholmslifvet.	1: —
89.	Mellan tullarne. Bilder ur stockholmslifvet.	— 75.
90.	Sven Haraldssons äfventyr.	1: —
91.	Landalapojkarne.	1: —
92.	Bilder ur stockholmslifvet. II.	— 75.
93.	Stockholmsbilder. III.	— 75.
94.	Ur Historien och lifvet.	— 75.
95.	Smaklig måltid! Berättelse från skink- eller korftågen år 1598. — Födelsedagsgillet. Från Karl XI:s tid.	— 60.
96.	Flyktingen. Novell från sista finska kriget.	— 60.
97.	Ur vägen moskoviter! Skildring från ryssarnes härjning i stockholmskären 1719.	— 40.
98.	Bilder ur stockholmslifvet. IV.	— 75.
99.	Första vapenbragden.	— 30.
100.	En pojnbragd.	— 60.
101.	Feghet och hjeltomod.	— 60.
102.	Bland klippor och afgrunder.	— 60.
103.	Modiga kvinnor.	— 75.
104.	Stockholmsbilder. V.	— 60.
105.	En "dundertös".	— 45.
106.	Tre historiska berättelser.	— 45.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

